

Direktoratet for mineralforvaltning
med Bergmesteren for Svalbard

Utenrikshandel med mineraler

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	3
2	Handel med mineraler	4
2.1	<i>Eksport av mineraler.....</i>	4
2.2	<i>Import av mineraler.....</i>	5
3	Handel med bearbeidede mineraler	7
3.1	<i>Import av bearbeidede mineraler.....</i>	7
3.2	<i>Eksport av bearbeidede mineraler.....</i>	8
4	Vedlegg 1 – Datakilde og utvalg.....	10

1 Innledning

Norge er en liten og åpen økonomi og er derfor avhengig av handel med andre land. Handel med utlandet gir norske bedrifter mulighet til å selge varer og tjenester til et større marked, samtidig som det gir mulighet til å importere fra et større og rimeligere utvalg fra utlandet.

I de siste årene har norsk økonomi hatt en positiv handelsbalanse. Det betyr at man eksporterer for mer enn man importerer, noe som i stor grad skyldes eksport av råolje og naturgass. Hvis man kun inkluderer fastlandseksport, ville Norge derimot hatt en negativ handelsbalanse¹.

Verden skal gjennom en omstilling mot mer fornybar energi, og inntektene fra olje- og gass vil derfor kunne forventes å falle betydelig. For å opprettholde balansen i utenrikshandelen er det derfor viktig at eksport fra andre næringer øker².

En dreining mot fornybar energi vil, i tillegg redusert etterspørsel etter olje- og gass, føre til økt etterspørsel etter mineraler og metaller. I en tid hvor fordelene med handelsavtaler og komparative fortrinn er på veg til å bli byttet ut med økte tollsatser og sårbare forsyningslinjer, er tilgangen til nøkkelmineraler for det grønne skiftet ekstra viktig.

Denne oversikten vil gi et innblikk i norsk utenrikshandel med mineraler. Med statistikk for utenrikshandel fra Statistisk sentralbyrå vil prosessindustriens behov for mineraler bli vist frem i form av importerte varer. I tillegg vil vi se nærmere på hvilke mineraler og råvarer vi eksporterer ut av Norge.

Denne oversikten begrenser seg til de råvarene som er med i prosjektet SCREEN³ sitt arbeid. Les mer om denne avgrensningen i vedlegg 1.

¹ <https://www.ssb.no/utenriksokonomi/utenrikshandel/statistikk/volum-og-prisindekser-for-utenrikshandel-med-varer>

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/hele-norge-eksporterer-2.0/id3029861/?ch=3>

³ [CRMS 2023 - SCREEN3](#)

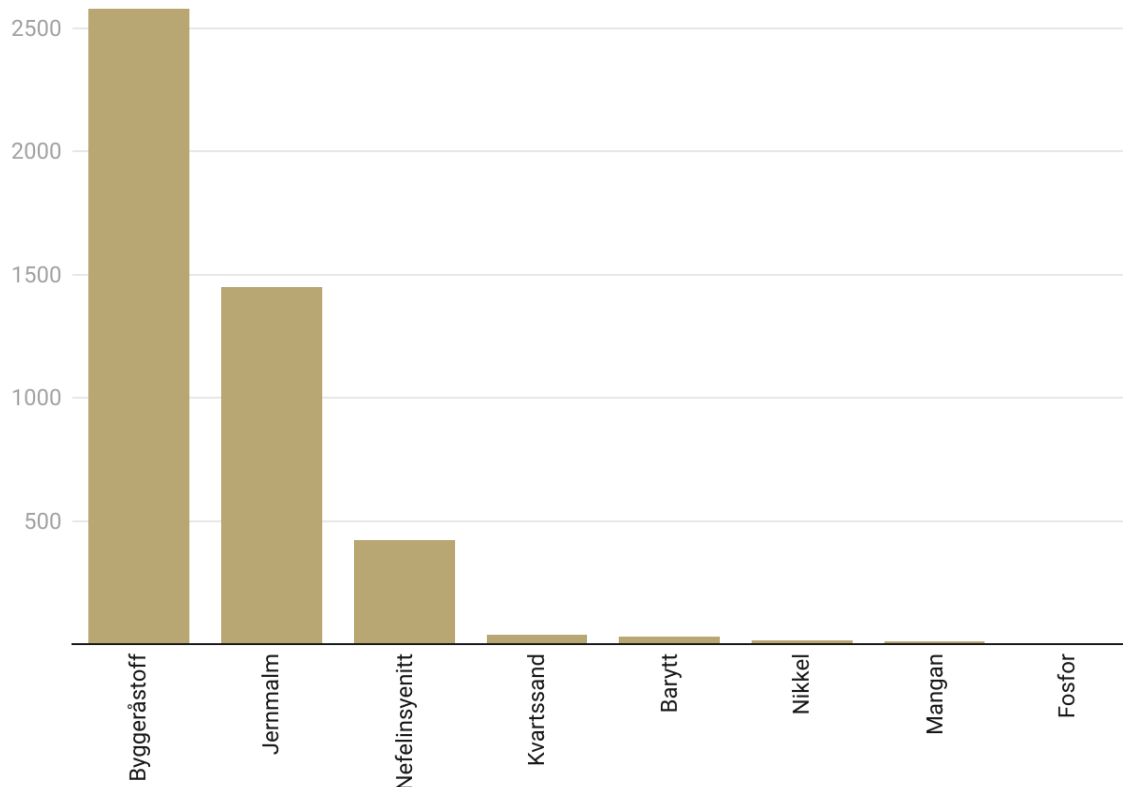
2 Handel med mineraler

Norge er nettoimportør av mineraler. Tall fra SSB viser at det i 2024 ble det importert mineraler for 9,4 milliarder kroner, mens det ble eksportert for 4,5 milliarder⁴. Mens eksport av mineraler blant annet avhenger av økonomisk drivbare forekomster, hensyn til kryssende interesser og arealplanlegging i kommunene, er import blant annet avhengig av etterspørsel fra prosessindustrien i Norge.

2.1 Eksport av mineraler

Eksport utgjorde 54,6% av den totale salgsværdien i mineralnæringen i 2023⁵. Inkludert alle mineraler, foruten olje- og gass, utgjorde næringen 1,25% av fastlandseksporten samme år⁶.

Figur 1 viser råvarene med høyest eksportverdi i 2024. Byggeråstoff står for den største andelen av norsk eksport av mineraler.

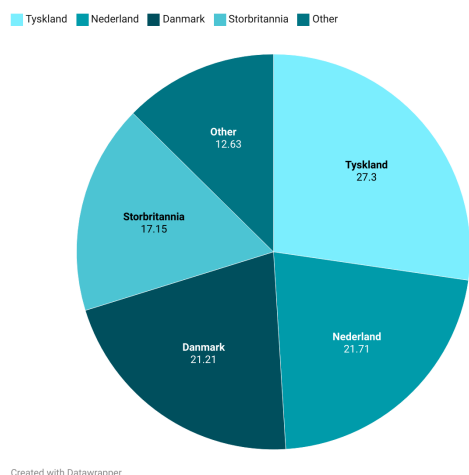
Figur 1 Eksport av mineraler (millioner kr)

⁴ Tallene er hentet fra SSB, og med utvalget av mineraler fra SCREEN sin oversikt. Tallene vil derfor kunne avvike fra tall DMF vanligvis oppgir rundt næringen

⁵ [Harde Fakta 2023](#)

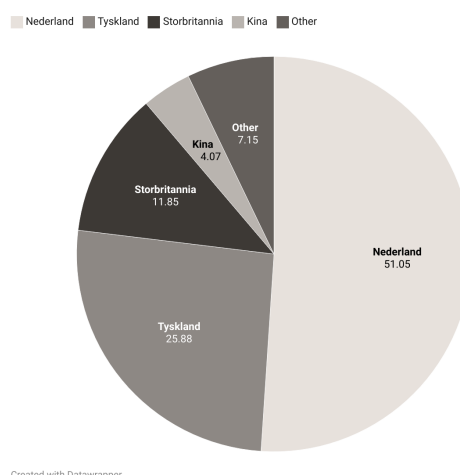
⁶ <https://www.ssb.no/statbank/table/08801> (HS-kode 25-27 uten varer av olje- og gass)

Figur 2 og 3 viser landene vi har eksportert byggeråstoff og jernmalm til.

Created with Datawrapper

Figur 2 Eksport av byggeråstoff, målt i verdi

Created with Datawrapper

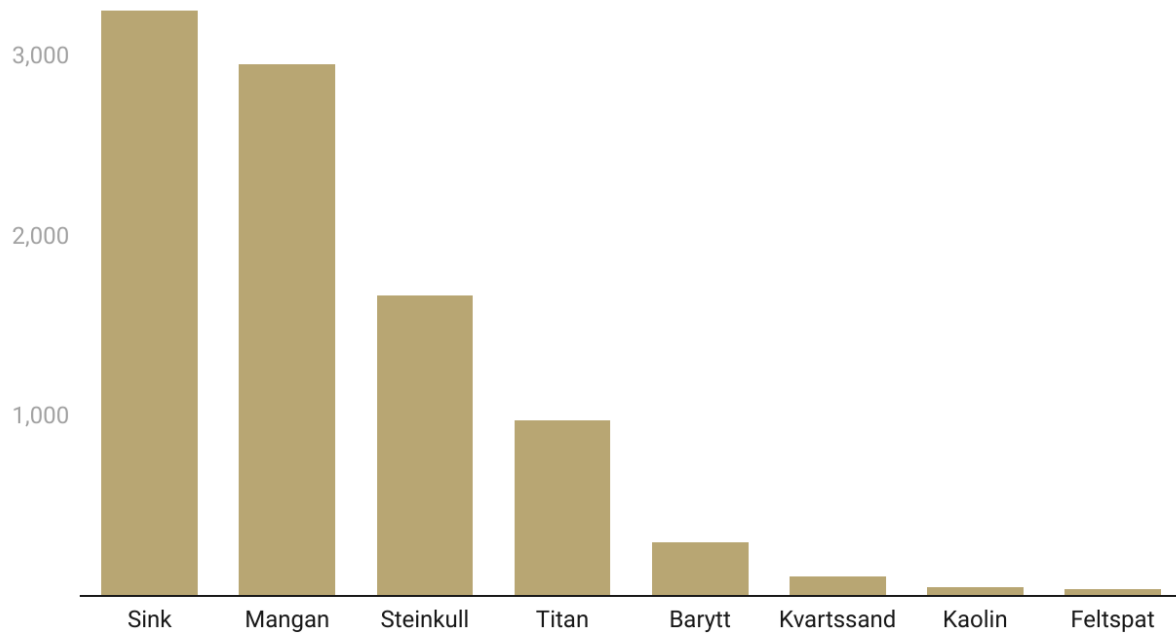
Figur 3: Eksport av jernmalm, målt i verdi

2.2 Import av mineraler

Norge har en omfattende prosessindustri med blant annet produksjon av aluminium, nikkel, silisium, sink og mangan. Globalt legges metallproduksjon som oftest med nærhet til gruver hvor malmen brytes, eller til steder hvor det er tilgang på kull som reduksjonsmiddel eller energikilde. I Norge er imidlertid fabrikkene lokalisert der det er rikelig tilgang til elektrisk kraft. Mineraler som benyttes innen prosessindustrien i Norge er derfor i hovedsak importert⁷.

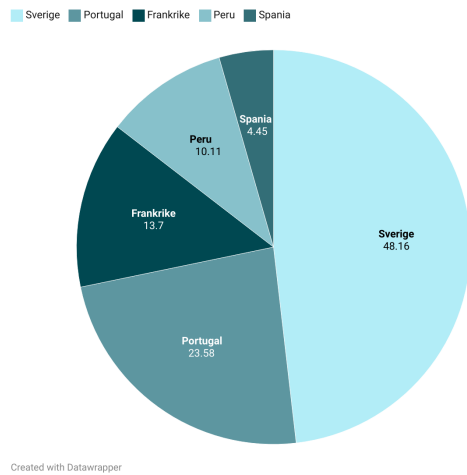
Figur 4 viser importverdi fordelt på de ulike mineralene for 2024. Figuren viser at malm av sink og mangan utgjør den største andelen av norsk import. I Norge produserer Bolidens smelteverk i Odda sink. De bruker, blant annet, råstoff fra egne sinkgruver i Sverige og Irland. I Rogaland, Agder og Telemark produserer selskapet Eramet ferromangan av manganmalm. I tillegg importeres steinkull, som blant annet er en innsatsfaktor i metallproduksjon, samt titan og barytt.

⁷ <https://www.prosess21.no/siteassets/ekspertgrupper/nye-rapporter/241010-industribeskrivelse-2024-m-forside.pdf>

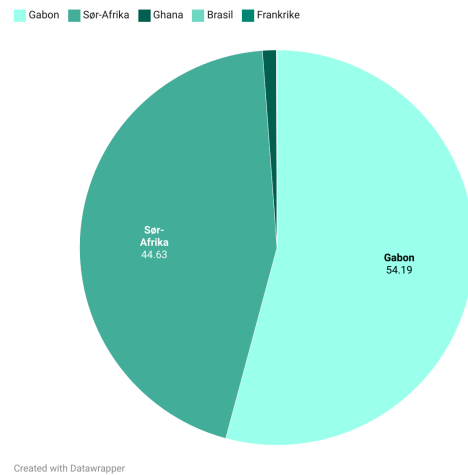

Figur 4 Import av mineraler (millioner kr)

Figur 5 og 6 viser opprinnelsesland for henholdsvis sink og mangan.

Figur 5 Import av sinkmalm, målt i verdi

Figur 6: Import av manganmalm, opprinnelse målt i verdi

3 Handel med bearbejdede mineraler

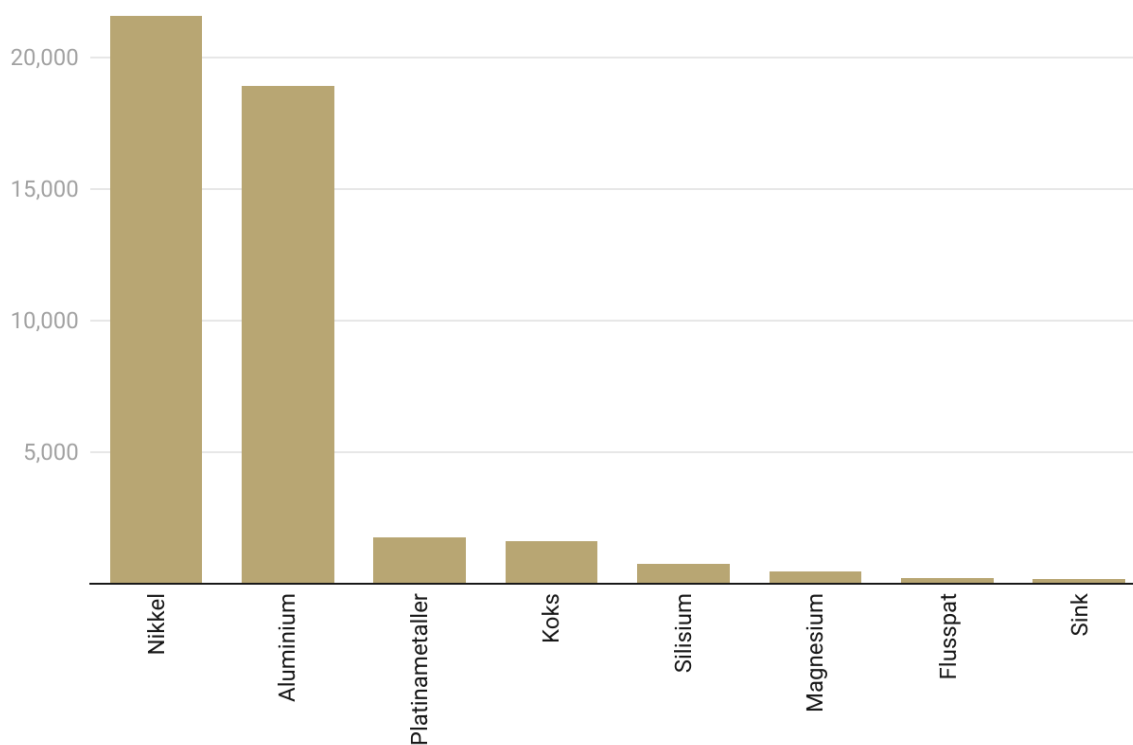
Norge er nettoeksportør av bearbejdede mineraler. Med bearbejdede mineraler menes mineraler som er benyttet til produksjon av råvarer, som for eksempel bruk av mineralet kvarts som innsatsfaktor til fremstilling av metallet silisium.

Av mineralene som er inkludert i denne oversikten ble det i 2024 importert for 46 milliarder, mens det ble eksportert for over 69 milliarder.

3.1 Import av bearbejdede mineraler

Foruten malmer og konsentrater av mineraler er også bearbejdede mineraler viktige innsatsfaktorer for prosessindustrien i Norge. For eksempel importerer Glencores Nikkelverk i Kristiansand nikkelmatte som råstoff til sin produksjon⁸. Aluminiumsoksid benyttes til å fremstille primæraluminium ved blant annet Alcoas fabrikk i Mosjøen⁹.

Figur 7 viser importverdi av bearbejdede mineraler for 2024 fordelt på de forskjellige råstoffene.

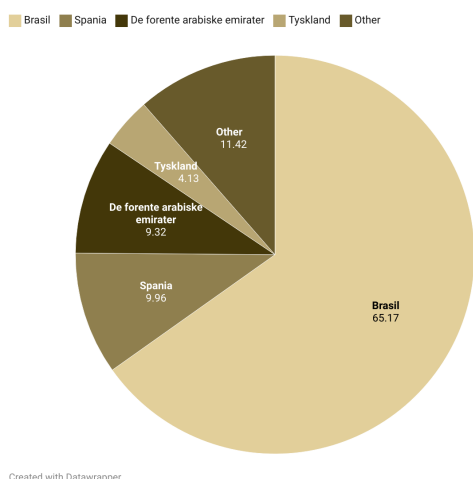

Figur 7 Import av bearbejdede mineraler (millioner kr)

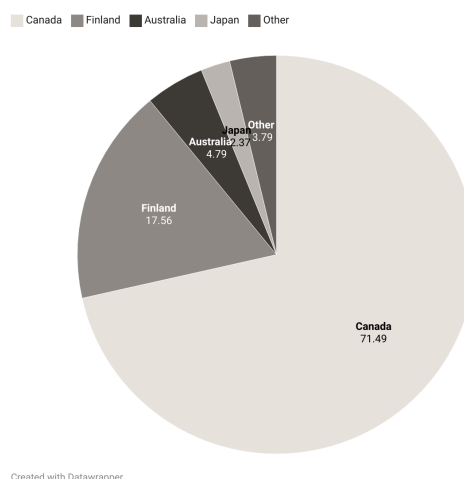
⁸ <https://www.nikkelverk.no/no/dam/jcr:f50e1230-0749-46d3-b4c1-4941f8726c41/GN%202020-Storulykke%20folder-180x250-LR.pdf>

⁹ <https://www.highnorthnews.com/nb/et-lite-stykke-usa-i-aluminiumsbyen-mosjoen>

Figur 8 og 9 viser opprinnelsesland for de to varene med høyest importverdi.

Figur 8 Import av aluminium, målt i verdi

Figur 9 Import av Nikkel, målt i verdi

3.2 Eksport av bearbeidede mineraler

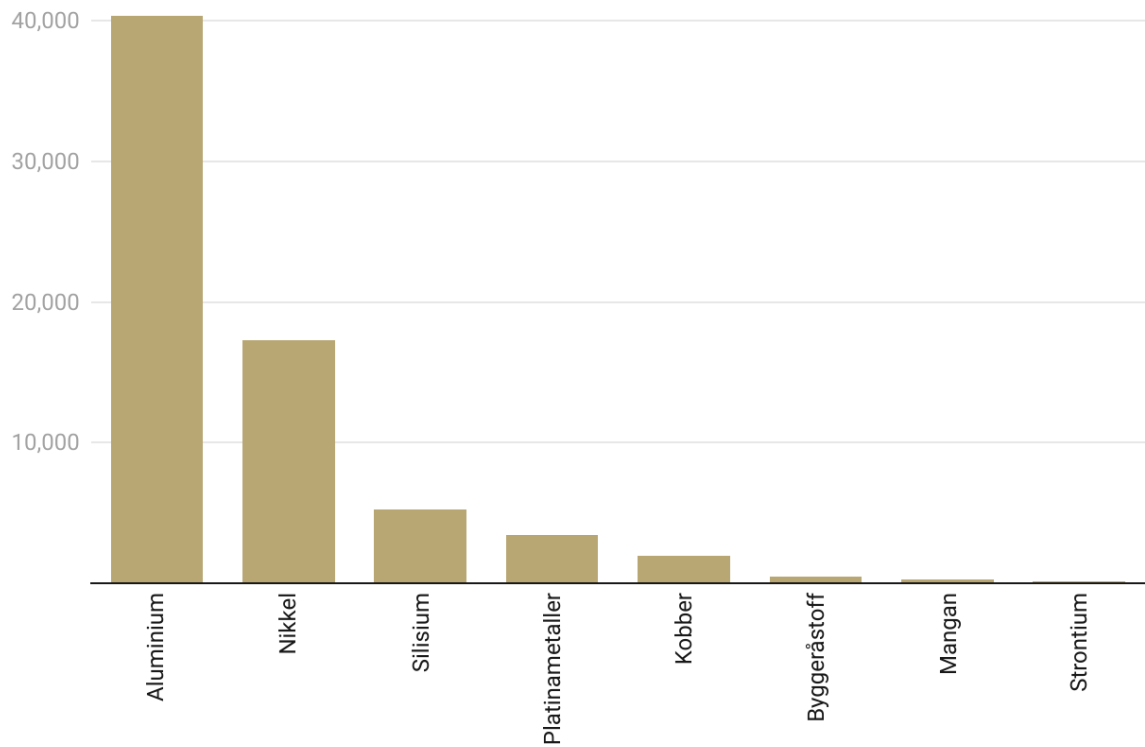
Eksport av bearbeidede mineraler utgjorde ca. 10 % av samlet eksport fra Fastlands-Norge i 2024. Figur 10 viser hvordan eksportverdien fordeler seg over de ulike råvarene. Aluminium utgjorde den største andelen av samlet eksportverdi. Aluminium produseres blant annet av Alcoa og Norsk Hydro i Norge, og brukes for eksempel i ulike lettmetallegeringer¹⁰.

Nest størst eksportverdi har nikkel, som blant annet benyttes til å lage rustfritt stål, superlegeringer og oppladbare batterier¹¹. Silisium produseres blant annet av Elkem ved flere lokasjoner rundt om i landet, og brukes blant annet til å produsere solceller, og som bestanddel i visse ståltyper¹².

¹⁰ <https://www.ngu.no/geologiske-ressurser/aluminium>

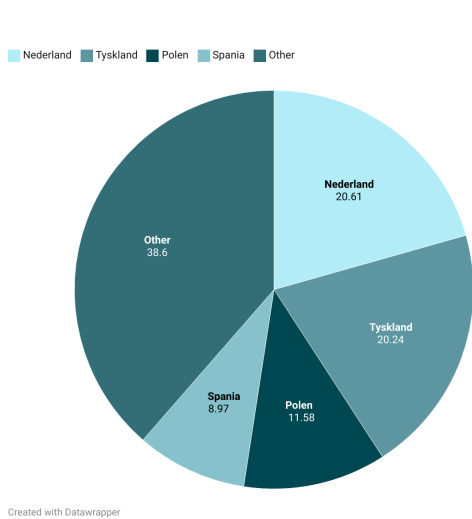
¹¹ <https://www.ngu.no/geologiske-ressurser/nikkel>

¹² <https://www.ngu.no/geologiske-ressurser/silisium>

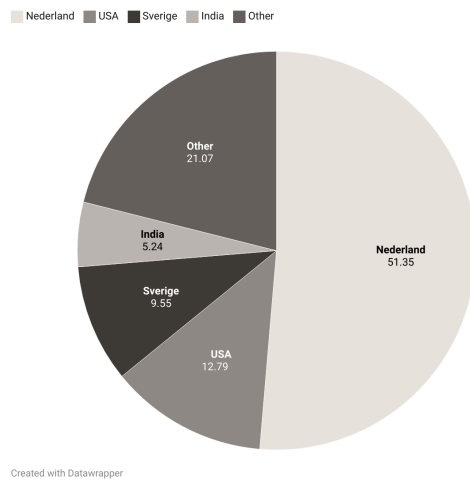

Figur 10 Eksport av bearbejdede mineraler (millioner kr)

Figur 11 og 12 og viser landene vi har eksport henholdsvis aluminium og nikkel til.

Figur 11 Eksport av aluminium, målt i verdi

Figur 12: Eksport av nikkel, målt i verdi

4 Vedlegg 1 – Datakilde og utvalg

Statistisk sentralbyrås statistikk for utenrikshandel med varer utgjør hovedkilden for denne oversikten. Denne statistikk bør ifølge SSB selv benyttes med skjønn. Dette på grunn av mulige feil i innrapporterte data, samt konfidensialitetshensyn¹³. Likevel vil statistikken gi oss et bilde over hvilke mineraler og råvarer Norge importerer og eksporter.

Statistikken for utenrikshandel er meget detaljert, og flere handelskoder kan være relevante for et bestemt mineral eller en bestemt råvare. I denne oversikten benyttes derfor råvarene som er inkludert i SCRREEN sitt arbeid som avgrensning, og som hjelp til å knytte de riktige handelskodene opp mot de relevante mineralene og råvarene¹⁴.

SCRREEN er et EU-finansiert prosjekt som arbeider med å kartlegge Europas behov for kritiske råvarer. Deres oversikt over EUs handel med råvarer skiller mellom handelskoder som omfatter varer i utvinningsfasen og bearbeidede varer.

En konsekvens av denne avgrensning medfører at for eksempel naturstein ikke blir med i oversikten. Til gjengjeld får man en tydeligere oversikt over eksport og import av mineraler og råvarer.

¹³ <https://www.ssb.no/utenriksokonomi/utenrikshandel/statistikk/utenrikshandel-med-varer#om-statistikken>

¹⁴ [CRMS 2023 - SCRREEN3](#)

Direktoratet for mineralforvaltning
med Bergmesteren for Svalbard

Ladebekken 50
N-7066 Trondheim

TELEFON + 47 73 90 46 00

E-POST post@dirmin.no

WEB www.dirmin.no